

BUZG'INSHI IDEYALARGA QARSÍ JOQARI RUWXÍYLIQTÍN AKTUALLÍGÍ

Utepbergenova Sayora Maksetovna
Ájiniyaz atundađı Nókis MPI 2-kurs magistranti

Annotatsiya. Bul maqalada buzg'ınshı ideyalarga qarsı joqarı ruwxıylıqtın aktuallığı haqqında sóz etilgen. Jaslarımızdın Batis mädeniyatına hâwes etip qarawı hám sol sıyaqlı ǵalabalıq mädeniyattın unamsız illetlerine qızıǵıwı búgingi kúndelikli turmısımızdın mashqalalı máselelerinen biri bolıp tabıladı.

Tayanış sózler: buzg'ınshı ideyalar, joqarı ruwxıylıq, ǵalabalıq mädeniyat hám t.b.

«G'alabalıq mädeniyat» degen nıqap astında aqlıy buzıqlıq hám zorlıq, individualizm, egocentrizm ideyaların tarqatıw, kerek bolsa onın esabınan baylıq arttırıw, basqa xalıqlardıń neshe mın jıllıq úrp-âdet kâdriyatları, turmıs tãriziniń ruwhıy negizlerine pisent etpewshilik, olardı jok qılıwǵa qaratılǵan qãwipler adamdı tãshwishke salmay qoymaydı. Bul jerde ǵalabalıq mädeniyat nıqabı astında delingen, yaǵnıy ǵalabalıq mädeniyat emes, bálki onın nıqabı stında aqlıy buzıqlıq hám zorlıq individualizm, egocentrizm ideyaları tarqatılmaqta. G'alabalıq mädeniyat xaqında alımlar A.Adorno, S.Ableev, D.Uayt, S.Kuzminskayalar miynet jarattı

Bul mädeniyatı keleshegimiz iyeleriniń aql-sanasına sırttan kelip hesh kim sińdirip atırǵan joq. Kúni-tún televidenieden hãr qıylı sırt el seriallarınıń kórsetiliwi jaslardıń sanasına unamsız tãsir etip atırǵanı búgingi kúnniń shınlığı, desek qãtelespeymiz.

Biz, perzentlerimizdiń kewli hám sanasın girbińsiz pãk etip erjettirmekshi bolsaq, bunın ushın birinshi gezekte ózlerimizdi jaman illetlerden awlaq tutıwımız tiyis. A` sirese, balanıń tãrbiyası, minez-qulqına zıyan tiygizetuǵın sırt el serialları, kórkem fil`m hám kliplerdi dasturxan basında perzentlerimiz benen birge kórmewimiz kerek. Bunnan tısqarı, batis mädeniyatına tãn bolǵan moda ki-yim-kensheklerdi olardıń kóz aldında tartınbay kiyip júrssek perzentlerimizdi durıs tãrbiyalap atırımız dewge haqımız bar ma, degen orınlı soraw tuwıladı.

Hàr kim perzentlerin tàrbiyalawdan aldın ózi tàrbiyalanganlıgın àmelde kórsetiwi lazım. Bul jaqsı niyet jolında taslangan qutlı qàdem ekenligine gúman tuwdırmaydı.

Bala nàwshe, onı qaysı tàrepke bursań àne sol tàrepke iyilip ósedi. Solay eken, kewlimizdi kereksiz illetlerden tazalap, pàk niyetimizdi perzentlerimizge kórseteyik, sonda bizge batıstıń gálabalıq màdeniyatı hesh qashan tàsir ete almaydı.

Xalqımızdın joqarı kórkemlik danalıgı menen jaratılğan bul biybaha kórkem ónerdi, milliy màdeniyatımızdı qàsterlep saqlaw hám rawajlandırıw zárúr.

Hàzirgi waqıtta búgingi globalasıw dàwirinde kommerciyalıq quralğa aylanğan «gálabalıq màdeniyat», shou-biznesiniń keri tàsiri bargan sayın kúsheyip atırğan bir sharayatta folklor kórkem ónerine itibar hám qızıgıwshılıq tómenlep atırğanı, kóp jerlerde umıtılıp, qorgawğa mütaj bolıp turğanı kózge taslanbaqta.

Xalqımız màdeniyatınıń sarqılmas bulağı bolğan fol'klorımızdı, úrp-àdetlerimizdi kórkem ónerin bunnan bılay da rawajlandırıw, onıń milliy màdeniyatımızdağı hám kórkem ónerimizdegi ornın jàne àhmiyetin arttırıw, jas àwladtı milliy ózlikti ańlaw, Watanğa sadıqlıq, tariyxıy miyrasqa húrmet ruwxında tàrbiyalaw maqsetinde keshiktirip bolmas àhmiyetli wazıypa bolıp tabıladı.

Búgingi kúni «gálabalıq màdeniyat» jaslarımızdın tàrbiyasına qàwip tuwdırıp atırğan bir payıtta jaslardı kitap oqıwğa tartıw-àyne óz waqtında kóterilgen aktual màsele boldı. G'àrezsizliktiń dàslepki jıllarınan baslap-aq bilimlendiriw, tàrbiya, mànawiyat hám agartıwshılıq sıyaqlı muqaddes túsinipler xalqımız sanasına tereń sińdirile baslandı. Búgingi kúнге kelip bolsa, bul túsinipler tek gána ulıgılanıp, màmleketti basqarıwdın eń tiykarğı quralı sıpatında belgilenbekte.

Haqıyqatında da, bårsheni mànawiyatqa baslaytuğın, agartıwshılıqlı jàmiyet tırnağın quratuğın fenomen hàdiyse bul kitapqumarlıq esaplanadı. Sonıń ushın

Prezidentimiz Sh.Mirziyoyevtiń «Mànawiyat — eń tásirsheń hám qúdiretli quralımız», dep atalıwı ayırıqsha orınlı. Búgingi kúnde de jawızlıqqa qarsı gúreste tek ǵana mànawiyat hám aǵartıwshılıq tiykarǵı quralımız, qalqanımız bolmaqta.

Búgin jaslar màselesi màmleket hám jàmiyet aldındaǵı àhmiyetli màsele sıpatında qoyılıp atırǵanlıǵı àpiwayı hàdiyse emes. Sebebi, globallasıw procesinde dúnyada terrorism, adam sawdası, nàshebentlik, «ǵalabalıq màdeniyat» sıyaqlı illetlerdiń oǵırı kúsheyip barıwı, dúnyanıń túrli orınlarında júz berip atırǵan jawızlıqlar jaslardıń tǵdirin qàwip astında qaldırmaqta.

Jaslar menen, àsirese, jàmlespegen jaslar menen tikkeley islesiw, olardı jumıs penen tàmıynlew, zàrúr sharayatlar jaratıw tiykarǵı màsele sıpatında kún tǵrtibine ayqın qoyıldı. Prezidentimizdiń sózi menen aytqanda, orınlardaǵı bilimlendiriw màkemeleri sol aymaқтаǵı mànawiyat oshaǵı, nur tarqatıwshı ziya màskanı esaplanadı. Solay eken, tek ǵana bilimlendiriw màkemelerinde tǵlim-tǵrbiya alıp atırǵan jaslar menen, onıń àtirapındaǵı màhàllelerde jasawshı jaslar menen, àsirese, tǵrbiyası awır, uyımlaspǵan jaslar menen tikkeley islesiwdi búgingi dǵwirdiń ózi talap etpekte.

Búgingi kúnde tek ǵana Evropa yaki ayırım Arab màmleketleri emes, al, O`zbekstandı qorshap turǵan shegaralas màmleketlerde júz berip atırǵan qanlı qarama-qarsılıqlar da bulardıń óz nàwbetinde bizge tuwdırıp atırǵan qàwpi boyınsha, jaslarımızǵa shańaraқта, màhàllede hám barlıq bilimlendiriw màkemelerinde tiykarlı dǵliller menen qalıs túsindirip, aqtı qaradan, dostı dushpannan ajratıp kórsetken halda, olar qǵlbinde shúkiranalıq, ana-Watanǵa mehir, sadıqlıq hám milliy ǵàrezsizlik ruwxı menen suwǵarılǵan joqarı mànawiyatlı, G`àrezsizliktiń qàdirine jetetuǵın jetik àwlad etip tǵrbiyalaw bǵrshemiz ushın hám qarız, hám parız.

Juwmaqlastırıp aytqanda, mànawiyatımız - elimiz tariyxın, màdeniyatın, neshshe àsirlerden berli jasap kiyatırǵan bay àdebiy miyrasların sàwlelendiretuǵın haqıyqıy ayna. Onı korgaw biziń hár birimizdiń mànawiyatımızdiń bayıwına, xalqımızdiń, dańqlı babalarımızdiń tariyxın tereńirek biliwge, dúnya tanımımızdı

keńeytiwge xızmet etedi. Mánawiyatı joqarı insan bolsa hesh qashan hesh qanday qıymshılıqtıń aldında moyımaydı. O`z milletiniń keleshegin oylaytuǵın hár bir insanniń ádebiyattan qol úzbeytuǵınlıǵına iymanımız kàmil.

Paydalanılǵan ádebiyatlar:

1. Mirziyoyev Sh.M. Niyati ulug' xalqning – ishi ham ulug', hayoti yorug' va kelajagi farovon bo'ladi. O'zbekiston-2019.
2. Karimov I.A. Yuksak ma'naviyat –yengilmas kuch. -T.: Ma'naviyat, 2008
3. Sobirova M., Xoliqov I. Etnomadaniyat. O'quv qo'llanma.–T.: "INNOVATSIYA - ZIYO", 2019 yil.

